

Bireyi Tanıma Teknikleri II & III

Test Dışı Teknikler

Test dışı teknikler denilince aklınıza
hangileri geliyor?

Test dışı tekniklere neden ihtiyaç duyulmuş
olabilir?

Test Dışı Teknikler

- Testlerin geliştirilme, uygulama ve değerlendirme aşamalarında yaşanan çeşitli güçlükler dikkatleri test dışı tekniklere yöneltmiştir.
- **Test dışı teknikler**, bireyin kendisi hakkındaki ve başkalarının birey hakkındaki görüşlerini içerir.
- **Öznel yargılama** ve **betimsel ifadeler**e dayalıdır.

Test Dışı Teknikler

Gözleme Dayalı Teknikler

- Gözlem Listeleri
- Özellik Kayıt Çizelgeleri
- Anektod Kaydı
- Derecelendirme Ölç.

Kendini Anlatma Teknikleri

- Otobiyografi
- Arzu Listesi
- Zaman Cetveli
- Problem Tar. Lis.
- Soru Listesi/Anket

Başkalarının Kanılarına Dayalı Teknikler

- Sosyometri
- Kimdir Bu
- Sosyal Uzaklık Ölçeği

Etkileşime Dayalı Teknikler

- Görüşme
- Ev Ziyaretleri
- Drama ve Oyun Etkinlikleri

Gözlem

- Çevremizdeki insanlarla ilgili çıkarımlarda bulunma: “kendini beğenmiş”, “güvenilmez biri”...
- Gözlem **başkaları hakkında bir görüş edinmek, onları tanımak ve değerlendirmek için kullanılan ve sıklıkla başvurulan bir tekniktir.**
- Bireylerin **değişik ortamlarda, çeşitli davranışları hakkında onları gözetleme yolu ile bilgi toplama tekniğidir** (Kepçeoğlu, 1994).

Gözlem (Devamı...)

- 2 tür gözlem:
  - **Gelişigüzel**
  - **Sistemantik**
- **Gelişigüzel Gözlem:**
  - Önceden, neyin nerede, nasıl gözleneceğinin planlanmadan olay veya davranış kendiliğinden ortaya çıktığı zaman doğal koşullarda rastlantısal olarak yapılan gözlemlerdir.
  - Örn: Tenefüslerde öğretmenlerin öğrencileri gözlemlemesi

Gözlem (Devamı...)

- **Gelişigüzel Gözlemin Dezavantajları:**
  - Geçerli ve güvenilir sonuçlar elde etmek rastlantısaldır.
  - Bu yolla elde edilen yargılar çoğunlukla özneldir, kişiden kişiye değişir.
  - Gelişigüzel gözlemlerle öğretmenler sınıfta sadece olumlu ve olumsuz davranışları ile dikkati çeken, göze batan öğrencileri tanır.
  - Bu yöntemle, kişinin birkaç özelliğinden yola çıkarak genellemeler yapmak, hatalı sonuçlara neden olur.

Gözlem (Devamı...)

- **Sistemantik Gözlem**
  - Doğal ya da gelişigüzel gözlemin sınırlı yönlerine karşılık sistemantik gözlem nispeten daha geçerli ve güvenilir bir tekniktir.
  - **Sistemantik gözlem;** bir birey hakkında tam ve gerçekçi bir anlayış kazanmak, durumunu ve gelişmesini kavramak için çeşitli zaman ve faaliyetler içinde kişinin yeter bir süre gözlenip **tipik ve anlamlı davranışlarını**, eylemlerini sistemli bir şekilde kaydetme işidir (Tan, 1992).

Gözlem (Devamı...)

- **Sistematik Gözlem**

- Planlı ve sistemli gözlem öğretmen tarafından iki farklı şekilde uygulanabilir:

1. **Belli bir öğrenciyi gözleme**
2. **Belli davranışları gözleme**

- **Gözlem yapılırken uyulması gereken kurallar:**

- Belli bir zaman içerisinde sadece yalnız bir kişi gözlenmelidir.
- Neyin gözleneceği, hangi davranışın inceleneceği önceden belirlenmelidir.
- Gözlem belli bir zaman sürecini kapsayacak biçimde yapılmalıdır.
- Kişi değişen ve doğal konumlar içinde gözlenmelidir.
- Gözlemlerden elde edilen veriler diğer yöntemler ile birleştirilmelidir.

Gözlem (Devamı...)

- **Sistemantik Gözlem**

- **Gözlem yapılırken uyulması gereken kurallar (devamı):**

- Gözlenen kişi gözlendiğinin farkına varmamalı, sonuçlar gözlem bitiminde kaydedilmelidir.
- Birey bir bütün olarak gözlenmelidir.
- Gözlemler kaydedilirken, herhangi bir yorum ya da öznel bakış açısı sunulmamalıdır.
- Gözlemci yalnızca gözlenen davranışları zaman ve yer belirterek ve mümkün olduğu kadar ayrıntılı bir biçimde yazmalıdır.
- Gözlem sonunda bireyin içinde bulunduğu tüm koşullar dikkate alınarak yargıya varılmalıdır.

Gözlem (Devamı...)

- **Gözlem Nasıl Yapılır?**

- **1. Planlama:** Ön hazırlık yapılması, bazı konuların kararlaştırılmasıdır. Kimin, neyin, ne zaman ve nasıl gözleneceği belirlenmelidir.
- **2. Uygulama:** Gözlem yapılır ve kaydedilir. Gözlem sonuçlarının kaydedilmesi için geliştirilmiş çeşitli formların kullanılır.
- **3. Sonuçlandırma:** Sonuçları inceleme, yorumlama, rapor haline getirme ve kullanmadır.

Gözlem (Devamı...)

- **Gözlem Yararlı Yönleri:**

- Bir davranışın doğal yaşam koşullarında ortaya çıktığı şekliyle incelenmesine olanak verir.
- Birey hakkındaki çeşitli bilgiler en kestirme ve direkt yoldan elde edilir.
- Gelişimi sürekli izlemeye, saptamaya ve karşılaştırmaya olanak sağlar.
- Kullanımı kolay ve ekonomiktir.
- Eğitim-öğretim etkinlikleri kesilmeden uygulanabilir.
- Kolay uygulanabilir.
- Diğer teknik ve araçlarla sağlanamayacak bazı verileri sağlar.

Gözlem (Devamı...)

- **Gözlemin Sınırlılıkları:**
  - **Durumların nedenleri ve dayanakları hakkında açıklık getirmez.** Bu bakımdan, gözlem derinliğine bilgi vermez, ancak gözlemin sürekli yapılması, bu sınırlılığını belli bir ölçüde ortadan kaldırır.
  - Gözlemin nesneliliği, bilimselliği gözlemcinin özellikleri ile sınırlıdır.

Gözleme Dayalı Teknikler

• Gözlem Listeleri

- Gözlemcinin dikkatini gözlenebilir, belirli kişilik özelliklerine ve davranışlara yöneltmek amacıyla hazırlanmış olan, gözlemlerin kaydedilmesinde kullanılan araçlardır.

► Örnek

Yönerge: Aşağıdaki zihinsel gelişimin her bir boyutunda sıralanan davranışlardan gözlemlediklerinizin başına "X" işareti koyunuz.

A. Bilgilenme

- ( ) Renkleri tanıır.
- ( ) Beş duyuyu bilir.
- ( ) Adını söyler.
- ( ) Adresini bilir.

...

B. Ayrıntılar

- ( ) Nesneleri birbirinden ayırteder.
- ( ) Nesnelerin benzerliklerini bulur.
- ( ) İnsan resmi çizerken ayrıntıları söyler.

...

Gözleme Dayalı Teknikler

- **Özellik Kayıt Çizelgeleri**

- Gözlem listelerine benzer.
- Öğrencilerin çeşitli alanlardaki özelliklerini gözleyip belirlemek ve o alandaki durumunu ortaya koyabilmek amacıyla geliştirilmiş araçlardır.

Örneğin;

“yaratıcı yeteneği olan çocukların özellikleri”,
“liderlik yeteneğine sahip olan çocukların özellikleri” gibi

1.3. Özellik – Kayıt Çizelgeleri

1. Çeşitli konularda çizimler yapar.
2. Resimleri planlar, resimlere derinlik verir ve parçalar arasında uygun oranlar kullanır.
3. Resim çalışmalarını ciddiye alır ve resim yapmaktan haz duyar.
4. Diğer çocukların yaptıklarından değişik çizimler yapar.
5. Yeni gereçler kullanmak ve yeni yaşantılar denemek ister.
6. Resim yapma, çizme ve boyama için çok zaman harcar.

Öğrencinin Adı-Soyadı	Gözlenen Davranış Özellikleri	Toplam	Düşünceler
Anıl	1,3,4,6	4	
Sertaç	4	1	
Özgür	1,2,3	3	
Mehmet	1,4	2	
Fatih	4,5,6	3	

Gözleme Dayalı Teknikler

- **Anekdot (Olay) Kaydı**
- Herhangi bir öğrencinin belli bir ortamda, özgül ve tipik bir davranışının ayrıntılı olarak betimlenmesidir.
- Anekdotlar, somut durumlar içinde öğrencinin davranışlarını betimleyen bir dizi notlardır.

Örnek

Kart Biçiminde Olay Kayıt Formu

Ad-Soyad: .....

Tarih: .....

Sınıf No: .....

Yer: .....

Davranış (Olay)

Gözleyen .....

Yorum

Gözleme Dayalı Teknikler

- **Anekdöt kayıtlarının etkili ve yararlı sonuçlar sağlayabilmesi için gerekli koşullar:**
    1. Kayıtlar gözlenen olaydan hemen sonra yapılmalıdır.
    2. Kayıtlar, gözlenen belirli davranışların nesnel bir anlatımını içermelidir.
    3. Yorumlar davranışlara ilişkin betimlemelerden ayrı tutulmalıdır.
    4. Anekdöt kaydı düzenlemesi için özel bir neden olması gerekir.
    5. Her kayıt yalnız bir öğrenciye ilişkin bir olayı anlatmalıdır.
- Öğrenci hakkında toplanan anekdot kartları bir zarfta biriktirilip çocuğun gelişim/tanımaya dosyasına konulur. Belli bir süre bu kartlar gözden geçirilip veriler özetleme formuna geçirilir.
- Olay kayıtları öğrencinin okuldaki yaşamının bir kesitini vermeli.

Gözleme Dayalı Teknikler

- **Derecelendirme Ölçekleri**
  - Bu ölçekler genel olarak, gözlem sonuçlarını sayısal verilere dönüştürmeye yarayan araçlardır.
  - Derecelendirme ölçekleri bireyin başka bir birey tarafından gözlenerek özelliklerinin betimlenmesi, sınıflandırılması, genel yargısını ifade etmesi için kullanılan bir araçtır.

Özbakım Alanı Sayısal Derecelendirme Ölçeği

1: Çok zayıf

2: Zayıf

3: Orta

4: İyi

5: Çok iyi

	1	2	3	4	5
Günlük işlerde sorumluluk alır ve yerine getirir.					
Yolda yardımsız yürür.					
Kendi kendine giyinir, soyunur.					
Giysilerinin düğmelerini çözer ilikler.					
Ayakkabılarını bağlar.					
Saçlarını tarar.					
Yemeđini kendi kendine yer.					
Yemek araç gereçlerini yetişkin gibi kullanır.					

Gözleme Dayalı Teknikler

- **Derecelendirme Ölçeklerinde Geçerlik ve Güvenirlik**
  - Derecelendirme ölçeklerinin çeşitli, derecelendirenlerin değişik ve özelliklerinin birbirinden farklı oluşu derecelendirme ölçekleri için genel bir güvenirlilik katsayısı elde etmeyi olanaksız duruma getirmektedir.
  - Ölçeğin geçerliği, ölçekte yer alan niteliklerin iyi seçilmiş ve yeter sayıda seçilmiş olmasına bağlıdır. Kullanılan ifade ve terimlerin herkesçe aynı anlamlarda algılanması gerekir.

Test Dışı Teknikler

Gözleme Dayalı Teknikler

- Gözlem Listeleri
- Özellik Kayıt Çizelgeleri
- Anektod Kaydı
- Derecelendirme Ölç.

Kendini Anlatma Teknikleri

- Otobiyografi
- Arzu Listesi
- Zaman Cetveli
- Problem Tar. Lis.
- Soru Listesi/Anket

Başkalarının Kanılarına Dayalı Teknikler

- Sosyometri
- Kimdir Bu
- Sosyal Uzaklık Ölçeği

Etkileşime Dayalı Teknikler

- Görüşme
- Ev Ziyaretleri
- Drama ve Oyun Etkinlikleri

Kendini Anlatma Teknikleri - Otobiyografi

- Bireyin **özyaşam öyküsünün kendisi tarafından yazılı olarak anlatılması** tekniğidir.
- Bu yöntemde kişi, diğer yöntemlere göre doğrudan katılımcı ve kendisini anlatır. Kişiye ya da öğrencilere kendi yaşamlarını, yaşadıkları ve gördükleri biçimiyle anlatmak olanağı sağlar.
- Kişi yaşam öyküsünü anlatırken **kendince önemli gördüğü bireysel özelliklerini, bu özelliklerine karşı tutumunu, bunların oluşmasında rol oynayan geçmiş olaylara ve kişilere verdiği önemi yansıtır.**

Kendini Anlatma Teknikleri - Otobiyografi

- Otobiyografi; bireyin geçmişi, istek ve umutları hakkında bilgi verir.
- Otobiyografi yazımı, rehberlik programında planlanmalıdır. Gizlilik, otobiyografide çok önemlidir.
- Otobiyografi serbest ve belli konu başlıklarına bağlı olarak planlı olmak üzere iki şekilde yazdırılabilir.

Kendini Anlatma Teknikleri - Otobiyografi

- Örnek:
  - **Plansız**: “Kendinizi tanıtan bir kompozisyon yazınız”
  - **Planlı**: “Çocukluğunuza ilişkin önemli yaşantılar nelerdir?”
“Geleceğe yönelik plan ve beklentileriniz neler?”

BANA KENDİNİ ANLAT

Tarih:

Adın Soyadın

Sınıfın/Numaran

Değerli öğrencim;

Seni yakından tanımak istiyorum. Seni ve yaşadıklarınızı önemsiyorum. Bunun için hazırladığım soruları içtenlikle cevaplamayı bekliyorum. Yazdıklarınız ikimizin arasında kalacaktır.

Sana kim olduğunı sorsam nasıl cevaplarsın?

Ailenle ilgili neler söyleyebilirsin?

Seni en çok etkileyen olayları benimle paylaşır mısın? (Korktuğun, sevindiğin, şaşırıp gittiğin, üzüldüğün gibi..)

Bana arkadaşlarını anlatır mısın?

Gelecek ile ilgili planlarını yazabilir misin?

Benimle paylaşmak istediğin başka neler var?

Kendini Anlatma Teknikleri - Otobiyografi

- Otobiyografinin uygulanması kolay olsa da, **yorumlanması o denli güçtür.** Onun için başka tekniklerden elde edilen bilgilerle karşılaştırılması gerekmektedir.
- Otobiyografide “sosyal istenirlik” etkisi
- Otobiyografinin yorumlanmasında dikkat edilen hususlar:
  1. **Yazıdaki genel izlenim:** Mutluluk, karamsarlık, öfke ...
  2. Öyküde yer verilmeyen **önemli olaylar ve kişiler**
  3. Otobiyografinin **uzunluk ya da kısalığı**
  4. Anlatımdaki **özen ve tutum**
  5. Otobiyografinin genelindeki **tutarsızlıklar**

Kendini Anlatma Teknikleri – Arzu Listesi

- Özellikle okulöncesi ve ilköğretimde kullanılabilen bu teknikle, **çocuğun doyurulmamış arzularını, açığa vuramadığı duygularını, güdülerini, umut ve beklentilerini ortaya çıkarmak ve ifade etmek olanağı sağlanır.**
- **Örnek:** “Bir dilek perisi çıkıp size üç dileğinizi sorsa ona ne yanıt verirdiniz?”
- Yarım cümle tamamlama tekniği: Başı ya da sonu boş bırakılmış cümleler hazırlanarak öğrencilere doldurtulur.
- **Örnek:** “Keşke babam .....olsaydı.”

ARZU/İSTEK LİSTESİ

Sevgili öğrencimiz;

Bu liste sizlerin isteklerinizi ve üzüldüğünüz bazı durumları belirlemek amacıyla hazırlanmıştır. Aşağıdaki eksik cümleleri istekleriniz doğrultusunda doldurunuz. Cümleleri ilk aklınıza geldiği şekilde yanıtlayınız. Yanıtlarınız gizli tutulacaktır. Teşekkür ederiz.

Annem.....

.....

Babam.....

.....

Kardeşim.....

.....

Arkadaşlarım.....

.....

Derslerim.....

.....

Okulum.....

.....

Öğretmenlerim.....

.....

İstedığınız kadar paranız olsaydı ne yapardınız?

.....

.....

.....

Masallardaki gibi bir peri: 'Dile benden ne dilersen' deseydi en önemli üç dileğiniz ne olurdu?

Kendini Anlatma Teknikleri - Zaman Cetveli

- Öğrencinin günlük zamanını nasıl değerlendirdiğini, hangi aktivitelere ne kadar zaman harcadığını ve buna ilişkin duygu ve düşüncelerini öğrenmektir.
- Zamanı iyi kullanma konusunda öğrencinin kendisini disipline edebilmesine yardımcı olabilir.
- Zaman cetveli, en basit şekli ile günün saatlerini gösteren bir sayfaya, öğrencinin sabahtan akşam yatıncaya kadar yaptığı faaliyetleri, çeşidi ve süresi ile kaydetmesidir.

Kendini Anlatma Teknikleri - Problem Tarama Listesi

- Bir okulda **öğrencileri en çok rahatsız eden, üzen problemlerin saptanması için** kullanılan bir tekniktir.
- Problem taramada **amaç, okulda öğrencileri kaygılandıran, dengeli ve sağlıklı uyum sağlamalarını engelleyen problemleri ortaya çıkararak, onlara yardımcı olmaktır.**
- Problem tarama listesi, okul türlerine ve kademelerine göre düzenlenebilir.
- Problem tarama listesi genellikle okul yaşamı, ev ve aile yaşamı, başkaları ile ilişki kurma, arkadaşlıklar, bireyin kendi içi dünyası ve benlik tasarımı gibi alanlardaki problemleri kapsar.
  - **Problem tarama listeleri tüm bir okulun eğitim programının yeniden düzenlenmesinde, okul rehberlik programının örgütlenmesi ve geliştirilmesinde, bireylerin problemlerini daha iyi anlamada, psikolojik danışmaya ihtiyaç duyan öğrencilerin saptanmasında, öğrenci problemlerinin yaş, cinsiyet, sınıf düzeyine göre nasıl farklılaştığını incelenmesinde kullanılmaktadır.**

PROBLEM TARAMA LİSTESİ (O TAKIMI)

Adı Soyadı:.....Sınıfı/ No :.....Tarih:
...../...../.....

ACIKLAMA : Sevgili öğrenciler,bu problem tarama listesi siz öğrencilerimizin belli başlı üzüntülerini,ihtiyaçlarını ve her türlü problemlerini öğrenip,sizlere yardımcı olmak için hazırlanmıştır. Sizi ilgilendiren sorunun başındaki parantezin içine 'X' işaretini koyunuz.

- 1 - Gözlerimden Rahatsızım.
- 2 - Kulaklarımdan Rahatsızım.
- 3 - Sık Sık Başım Ağrıyor.
- 4 - Başım Dönüyor,Baygınlık Geçiriyorum.
- 5 - Dişlerimden Rahatsızım.
- 6 - Halsiz Ve İştahsızım.
- 7 - İyi Beslenemiyorum.
- 8 - Okulumuz Temiz Değil.
- 9 - Sınıfımız Çok Kalabalık Ve Gürültülü.
- 10 - Ders Araçlarımız Yeterli Değil.
- 11 - Spor Tesisleri,Spor Faaliyetleri Yeterli Değil.
- 12 - Okulda Disiplin Çok Sıkı.
- 13 - Sosyal Faaliyetler Çok Az.
- 14 - Ders Programları İyi Ayarlanmıyor.
- 15 - Ders Konuları Çok Ağır.
- 16 - Dersler İlgi Çekici Hale Getirilmiyor.
- 17 - Derslere Çok Fazla Çalıştığım Halde Başarılı Olamıyorum.
- 18 - Yazılı Sınavlarda,Zaman Sorulara Göre Ayarlanmıyor.
- 19 - İlk ve orta okulda zayıf almıştım.
- 20 - Bu Okullardan Nefret Ediyorum.
- 21 - Okul İdaresi Ve Öğretmenler Bana Karşı Anlayışlı Değiller.
- 22 - Öğretmenlerimiz Bizimle Yeteri Kadar İlgilenmiyorlar.
- 23 - Öğretmenlerimiz Kırıcı Söz Ve Hakaretlerde Bulunuyorlar.
- 24 - Öğretmenlerimiz Gereğinden Fazla Ev Ödevi Veriyorlar.
- 25 - Öğretmenlerimiz Bizim Neden Başarısız Olduğumuzu Araştırmıyorlar.
- 26 - Verimli Ders Çalışma Yollarını Bilmiyorum.
- 27 - Ailemin Bana Karşı Olan Fazlaca Baskısı Beni Çok Sıkıyor.

Kendini Anlatma Teknikleri – Soru Listesi/Anket

- Soru listeleri öğrencinin adı, adresi, aile durumu, gelir düzeyi, çocukluğunu geçirdiği yer, önceki başarı durumu gibi bilgilere yönelik sorulardan oluşur. Daha çok tanıtıcı kimlik bilgilerine ağırlık verilir.
- Anket ise belirli bir konuda, farklı bireylerin kişisel görüşlerini, tutum ve duygularını saptama amacı ile kullanılır.

Kendini Anlatma Teknikleri – Soru Listesi/Anket

- Soru listesi ve anket düzenlenirken dikkat edilmesi gereken unsurlar:
  - 1.Yönerge
  - 2.Soruların düzenlenişi: mantıki bir sıra, yanıtlayıcıyı yönlendirmeyen bir ifade tarzı, soru tipleri (Açık/kapalı gibi)
  - 3.Soruların kapsamı: Soruların içeriğinin amaca uygun olması
  - 4.Uzunluk: Yanıtlayanı sıkmayacak, ilgi ve dikkatini azaltmayacak bir ölçüde olmalıdır.

ÖĞRENCİ REHBERLİK İHTİYACI BELİRLEME ANKETİ (RİBA) (İlkokul-Öğrenci Formu)

Tarih:

Sınıf :
Cinsiyet : Kız ( ) Erkek ( )

Sevgili öğrenciler;

Bu form rehberlik ihtiyaçlarınızı belirlemek amacıyla hazırlanmıştır. Anketi cevaplarırken her maddenin karşısında yer alan, "Hayır", "Kararsızım", "Evet", ifadelerinden size en uygun seçeneğin altındaki parantezin içine (X) işareti koyunuz. Unutmayınız ki! Bu bir sınav değildir ve sonuçta sizlere derslerinizi etkileyecek herhangi bir not veya puan verilmeyecektir. Bu nedenle sizlerden sorulara içtenlikle cevap vermeniz beklenmektedir.

REHBERLİK İHTİYAÇLARI

	HAYIR	KARARSIZIM	EVET
1 Bir çocuk olarak hak ve sorumluluklarımı öğrenmeye ihtiyacım var.	( )	( )	( )
2 Başkaları bana hatırlatmadan sorumluluklarımı yerine getirebilmeye ihtiyacım var.	( )	( )	( )
3 Kendime ait olumlu özelliklerimi tanımaya ihtiyacım var.	( )	( )	( )
4 Duygularımı (mutluluk, üzüntü, korku, şaşkınlık gibi) tanımaya ihtiyacım var.	( )	( )	( )
5 Duygu ve düşüncelerimi uygun bir dille ifade edebilmeye ihtiyacım var.	( )	( )	( )
6 Arkadaşlarım bana zorbaca davrandığında (kötü söz söyleme, vurma vb.) ne yapmam gerektiğini öğrenmeye ihtiyacım var.	( )	( )	( )
7 Öfkelendiğim zaman ne yapmam gerektiğini öğrenmeye ihtiyacım var.	( )	( )	( )
8 Nasıl arkadaş edineceğimi öğrenmeye ve arkadaşlık ilişkilerimi sürdürmeye ihtiyacım var.	( )	( )	( )
9 Başkalarının duygu ve düşüncelerini nasıl anlayabileceğimi öğrenmeye ihtiyacım var.	( )	( )	( )
10 Başkalarıyla bir şey yapmak <u>istemediğimde</u> onlara hayır diyebilmeyi öğrenmeye ihtiyacım var.	( )	( )	( )
11 Kendi yaşamımla ilgili doğru kararlar verebilmek için neler yapmam gerektiğini öğrenmeye ihtiyacım var.	( )	( )	( )
12 Bilgisayar, cep telefonu, tablet veya televizyona ne kadar zaman ayırmam gerektiğini öğrenmeye ihtiyacım var.	( )	( )	( )
13 Kendi yaşantımla ilgili herhangi bir sorunla karşı karşıya kaldığımda bu sorunu nasıl çözebileceğimi öğrenmeye ihtiyacım var.	( )	( )	( )
14 Sorumluluklarımı yerine getirmediğim zaman hangi durumlarla karşı karşıya kalabileceğimi öğrenmeye ihtiyacım var.	( )	( )	( )
15 Okulda kazalardan-tehlikelerden korunmak ve bana zarar verebilecek durumlardan kaçınmak için neler yapmam gerektiğini öğrenmeye ihtiyacım var.	( )	( )	( )
16 Arkadaşlarımla oyun oynarken, ödev yaparken nasıl işbirliği ve uyum içerisinde hareket edebileceğimi öğrenmeye ihtiyacım var.	( )	( )	( )

Test Dışı Teknikler

Gözleme Dayalı Teknikler

- Gözlem Listeleri
- Özellik Kayıt Çizelgeleri
- Anektod Kaydı
- Derecelendirme Ölç.

Kendini Anlatma Teknikleri

- Otobiyografi
- Arzu Listesi
- Zaman Cetveli
- Problem Tar. Lis.
- Soru Listesi/Anket

Başkalarının Kanılarına Dayalı Teknikler

- Sosyometri
- Kimdir Bu
- Sosyal Uzaklık Ölçeği

Etkileşime Dayalı Teknikler

- Görüşme
- Ev Ziyaretleri
- Drama ve Oyun Etkinlikleri

Başkalarının Kanılarına Dayalı Teknikler

Sosyometri

- Bir grubun üyeleri arasındaki etkileşim örüntüsünü tespit etmek amacıyla kullanılan tekniğe sosyometri adı verilir.
- Sosyometri, bir grubu oluşturan bireylerin sosyal durumunu, birbirleriyle olan ilişki biçimlerini, grup içerisindeki alt gruplar, klikler, ve grubun gerçek görünümünü ve grup bütünlüğü hakkında bilgi almak amacıyla kullanılan bir tekniktir.

SOSYOMETRİ UYGULAMA ÖRNEKLERİ

Öğrencinin Adı Soyadı

Sınıf/No

Sınıfınızdaki hangi arkadaşınızla birlikte pikniğe gitmek istersiniz? Tercih sırasına göre üç isim yazınız.

1. ....
2. ....
3. ....

Öğrencinin Adı Soyadı

Sınıf/No

Sınıfınızdaki hangi arkadaşınızla birlikte ders çalışmak istersiniz? Tercih sırasına göre üç isim yazınız.

1. ....
2. ....
3. ....

Öğrencinin Adı Soyadı

Sınıf/No

Sınıfınızda en çok birlikte oturmak istediğiniz 3 arkadaşınızın ismini önem sırasına göre yazınız.

1. ....
2. ....
3. ....

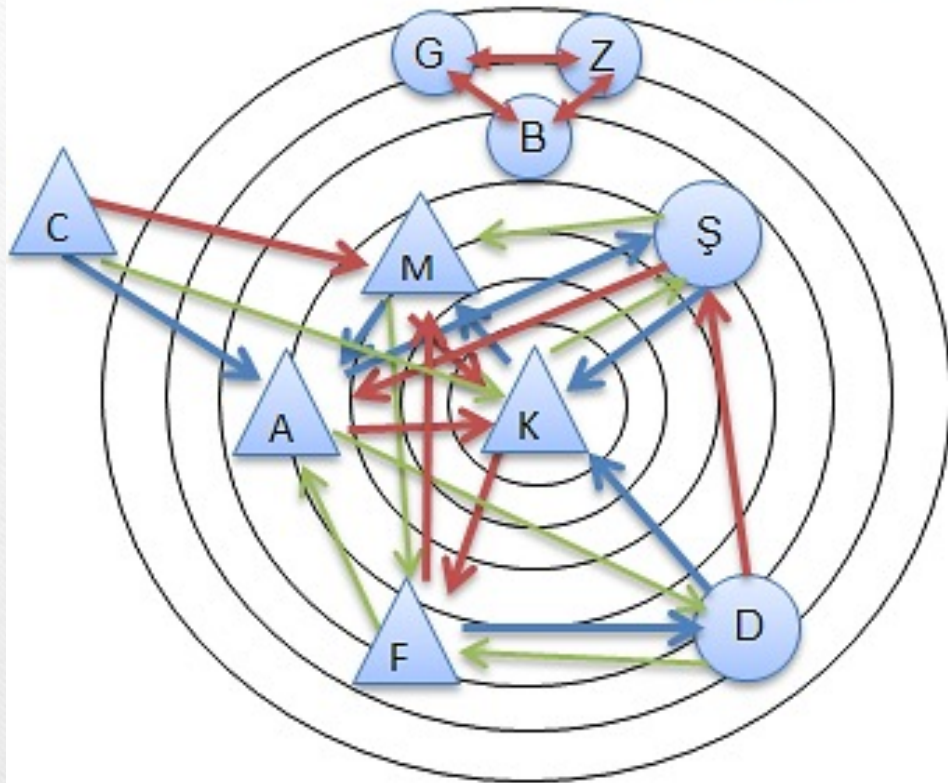
Öğrencinin Adı Soyadı

Sınıf/No

Sınıfınızda görevlendirildiğiniz bir projede çalışırken, yanınızda olmasını istediğiniz 3 arkadaşınızın ismini öner sırasına göre yazınız.

1. ....
2. ....
3. ....

SOSYOGRAM ÖRNEĞİ

SOSYOGRAMIN DEĞERLENDİRİLMESİ

- **Liderler:** Bunlar sınıfta ya da grupta bulunan diğer üyeler tarafından en çok tercih edilen dolayısıyla fikirlerine başvurulmuş ve kararlarına uyulan kişilerdir.
- **Yalnızlar:** Sınıfta veya gruptaki üyelerden hiç biri tarafından seçilmemiş kimselerdir. Öğrencinin kendisi ve ailesi ile görüşmeler yapılarak onu yalnızlığa iten nedenler araştırılmalıdır.
- **Çekimserler:** Arkadaşları tarafından yazıldığı halde kendisine verilen sayıda arkadaş adı yazmada çekimser davrananlardır.
- **Tutarsızlar:** Kendilerini isteyenleri istemeyip başkalarını isteyenlerdir.
- **Klikler:** Gruptan soyutlanmış ama kendi aralarında ilişkili, yani birbirlerini seçen alt gruplardır ve grubun bütünlüğünü bozabilirler. Yorumlama yapılırken klikleri oluşturan öğrencilerin hangi nedenlerle bir araya geldikleri araştırılmalıdır.

•Liderler

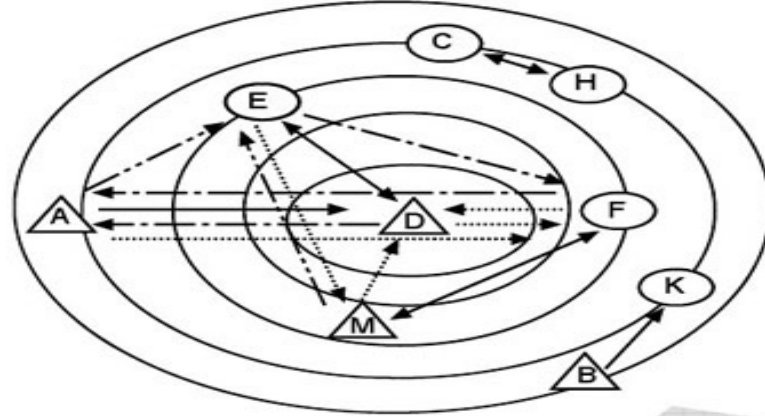
•Yalnızlar

•Çekimserler

•Dengesizler

•Klikler

118. Sınıf rehber öğretmeni öğrencileri arasındaki sosyal uzaklıkları saptamak amacıyla, sınıfına sosyometri tekniği uygulamıştır ve sonuçlarını sosyogram üzerinde göstermiştir. Sosyogramda kızları "daire", erkekleri "üçgen" kullanarak ifade etmiş ve şekillerin içine öğrenci isimlerinin baş harflerini yazmıştır. Ayrıca en çok birbirini seçen öğrencilerini "düz", 2. ve 3. düzey ilişkileri "kesikli çizgiler" kullanarak göstermiş, öğrencilerin seçimlerini belirtmek için "okların yönlerinden" yararlanmıştır.

Bu sosyograma ilişkin,

- I. Sınıfta ikili ilişkiler bulunmaktadır.
- II. Sınıftaki en iyi arkadaşlık C ve H öğrencileri arasındadır.
- III. Sınıfta klikler yoktur.
- IV. D, lider bir öğrencidir.
- V. Cinsiyete bağlı gruplaşmalar gözlenmektedir.

Yorumlarından hangilerini yapması durumunda, sınıf rehber öğretmeni öğrencileri arasındaki ilişkileri doğru tanımlamış olur?

- A) I, III, IV   B) I, IV, V   C) II, III, IV
D) II, III, V   E) III, IV, V

Başkalarının Kanılarına Dayalı Teknikler

Sosyometri

Sosyometrinin deęerlendirirken dikkat edilecek unsurlar;

- Öğrenciler arasında gruplaşmalar, klikler var mıdır? Niçin?
- Sınıf veya grup bir bütün mü, yoksa parçalanmış mı?
- Grup lideri olarak seçilen öğrencinin beden, zihin, sosyal, duygusal ve kişilik özellikleri nelerdir? Bu özellikler beğenilen özellikler mi yoksa bunun karşıtı mı?
- Öğrencilerin lider olarak seçtikleri kimsede kullandıkları değerler, standartlar veya kriterler nelerdir?
- Grupta hiç istenmeyen öğrenciler varsa bunların istenmeme nedenleri nelerdir?

Sosyometri ne gibi durumlarda kullanılmalıdır?

Sosyometri ne gibi durumlarda kullanılmalıdır?

- *Sosyometrinin kullanım yerleri:*
  - Öğrencilerin oturma yerlerini belirlemek,
  - bir grup çalışması düzenlerken,
  - öğrencinin gruptaki yerini öğrenme,
  - okula uyum derecesini öğrenme gibi...

Başkalarının Kanılarına Dayalı Teknikler

Kimdir Bu?

- **Kimdir Bu**, sosyal dokusu içinde üyelerin birbirlerini nasıl algıladıklarını, ilişki biçimi, kabul ve red derecesini anlamaya yarayan bir tekniktir.
- Birbirini tanıyan bir grup içindeki bireylerinin birbirleri hakkındaki görüşlerine dayanır.
- Gruptaki bireylerin özelliklerinin belirlenmesi amaçlanır.

- 12-) Arkadaşlarının durumu ile alay eden kimdir?.....
- 13-) Sınıfına ve Arkadaşlarına karşı sorumlu olan kimdir?.....
- 14-) Sınıfına ve Arkadaşlarına karşı sorumsuz olan kimdir?.....
- 15-) Sınıfında olgun davranışlar sergileyen kimdir?.....
- 16-) Sınıfında ve Arkadaşlarını kıskanan kimdir?.....
- 17-) Sınıfında en çıkarıcı kimdir?.....
- 18-) Sınıfında Arkadaşlarına ve öğretmenlerine karşı en saygılı olan kimdir?.....
- 19-) Sınıfta en alıngan kimdir?.....
- 20-) Sınıfta en neşeli olan kimdir?.....
- 21-) Sınıfta en dik başlı olan kimdir?.....
- 22) Sınıfta en uyumlu olan kimdir?.....
- 23) Sınıfta en kavgacı olan kimdir?.....
- 24) Sınıfta en dedikoducu olan kimdir?.....
- 25) Sınıfta en kararsız olan kimdir?.....
- 26) Sınıfta en sınırlı olan kimdir?.....
- 27) Sınıfta en lider olan kimdir?.....
- 28) Sınıfta en yalancı olan kimdir?.....
- 29-) Sınıfta en Şakacı kimdir?.....
- 30-) Sınıfta şakadan anlamayan kimdir?.....

DEĞERLENDİRME VE YORUMLAMA

- Bu testle, öğrencilerin kişilik ve davranış özellikleri, arkadaşlarının gözlemlerinden yararlanılarak belirlenir.
- Sınıfın çoğunluğu tarafından işaretlenen özellikler öğrenciyi tanımada kuvvetli ipuçları verirken birkaç kişinin işaretlediği özelliklere temkinli yaklaşmak gerekir.
- Öğrencinin kendisi için işaretlediği özellikler ile arkadaşlarının işaretlemiş olduğu özellikler örtüşüyorsa, öğrencinin kendisini algılayış biçiminin gerçekçi olduğu düşünülür.

Başkalarının Kanılarına Dayalı Teknikler

Sosyal Uzaklık Ölçeği

- Sosyometri ve kimdir-bu gibi grup-içi ilişkiler hakkında bilgi edinmeye yarayan bir diğer araç da “*sosyal uzaklık ölçeği*” dir.
- Bireylerin birbirlerine sosyal kabul ya da sosyal mesafelerini belirlemeye yarayan bir araçtır. Sınıftaki her öğrenci diğer öğrencileri değerlendirir.
- Bu yöntem ile sınıfta kimlerin tercih edilip, kimlerin red edildiği, kimlerin olumlu ya da olumsuz anlamda önemsendiğini ortaya konabilir.

Başkalarının Kanılarına Dayalı Teknikler

Sosyal Uzaklık Ölçeği

Adı- soyadı	Yakın				Uzak
	Çok yakın arkadaş olmayı isterim	Arkadaş olmak isterim	Sınıftaki herhangi biridir	Onunla arkadaş olmaktan kaçınırım	Onunla aynı sınıfta olmak bile istemem
Ali					
Ayşe					
Veli					
Gökhan					

Test Dışı Teknikler

Gözleme Dayalı Teknikler

- Gözlem Listeleri
- Özellik Kayıt Çizelgeleri
- Anektod Kaydı
- Derecelendirme Ölç.

Kendini Anlatma Teknikleri

- Otobiyografi
- Arzu Listesi
- Zaman Cetveli
- Problem Tar. Lis.
- Soru Listesi/Anket

Başkalarının Kanılarına Dayalı Teknikler

- Sosyometri
- Kimdir Bu
- Sosyal Uzaklık Ölçeği

Etkileşime Dayalı Teknikler

- Görüşme
- Ev Ziyaretleri
- Drama ve Oyun Etkinlikleri

Etkileşime Dayalı Teknikler - *Görüşme*

- Görüşme, *yüzyüze gelen iki veya daha fazla kişinin, belli bir amaçla sözel ve sözel olmayan iletişim araç ve tekniklerini kullanmak suretiyle yarattıkları bir etkileşimdir* (Özgüven, 1992).
- Bu teknik **birey hakkında kendisinin bilgi vermesini sağladığı gibi, onun davranışlarını gözleme olanağı da sağlar.**

Türleri:

- **Yapılandırılmış görüşme:** Görüşme sürecinde izlenecek yol önceden belirlenmiştir. Sorulacak sorular, soruların sıralaması, soruş şekli, yönergeler öncesinden bellidir.
- **Yapılandırılmamış (Serbest) görüşme:** Görüşmenin bir amacı ve konusu vardır ancak sorulacak sorular kesin olarak belirlenip sıralanmış değildir.
- **Güdümlü görüşme:** Görüşmeci aktif olarak süreci yönlendirir.
- **Güdümsüz görüşme:** Her iki tarafta aktiftir.

Etkileşime Dayalı Teknikler

Veli Görüşmesi ve Ev Ziyaretleri

- Her eğitim kademesinde **öğrenci ile ilgili bilgi almak, onu tanımak ve gelişiminde anne baba ile işbirliği yapmak açısından** veli görüşmeleri son derece önemlidir.
- Veli görüşmesinde temel yaklaşım, “**çocuğun gelişimi ve uyumunda nasıl işbirliği yapabiliriz?**” sorusu çerçevesinde biçimlendirilir.
- Ev ziyaretleri **öğrencinin aile ortamı hakkında bilgi toplamak, böylece onu daha iyi tanıyarak onun kendi kendini tanımasına yardımcı olmak amacıyla** yapılır.

Etkileşime Dayalı Teknikler

Drama ve Oyun Etkinlikleri

- Çocukların oyuncaklar ile etkileşimleri gözlenerek, **oyunlarda aldıkları roller, benimsedikleri davranış kalıpları incelenerek, onları tanıma ve anlamada** önemli ipuçları elde edilebilir.
- Drama; *dramatize etme, canlandırma anlamında kullanılır.*
- **Örnekler:** Rol oynama, psikodrama (bireyin iç dünyası), sosyodrama (sosyal bir problem)

Rehberlik Hizmetlerinde Kullanılan Formlar

REHBERLİK HİZMETLERİNDE KULLANILAN FORMLAR

B.BİREYİ TANIMA FORMLARI		S. SİSTEM FORMLARI						
B.S. Standartı Testler	B.K. Kendini Anlatma Teknikleri	B.G. Gözlem Teknikleri	S.R. Raporlar	S.V. Yürütme	S.L. İzleme-Değerlendirme	S.P. Planlar	S.C. Çözölemler	S.D. Diğer
B.S.V. Yetenek Testleri	B.K.A. Anket	B.G.G. Gözlem	S.R. Rehberlik modülü	S.V.1.a Eğitim Değerlendirme İzlebi Formu	S.L.1.a Okul Öncesi Rehberlik Programı Yılına Kazanım Kontrol Listesi*	1. Rehberlik Hizmetleri Planı Hazırlama Tablosu (access)	S.C.1.a Gözetleme Yılıb Kayıt Çizelgesi**	S.D.1.e Dersanmnlık Teftih Veli Daveti Mektubu
B.S.B. Başarı Testleri	B.K.A.1.e Başarı Etkilenen Anketi	B.G.G.1.e Ailedeki Gözetim Formu		S.V.2.a Psikolojik Destek Yürütme Formu	S.L.2.a Öğrenci Profili Değerleme Programı-Okul Risk Haritası***	2. Rehberlik Hizmetleri Planı Hazırlama Tablosu (Okul)	S.C.2.a Okul Öncesi Rehberlik Programı İzleme Analizi Okul Sonuç Çizelgesi**	S.D.1.b RAM Veli Müzakere Dilekçesi ve Karar Davetiyesi
B.S.L. Eği Faydalanırları	B.K.A.2.e Okul Öncesi Rehberlik Programı İzleme Analizi Formu	B.G.G.2.e FİRİR Gözetim Formu		S.V.3.a Rehberlik Servisine Öğrenci Yürütme Formu	S.L.3.a Öğrenci Profili Değerleme Programı-Sınıf Risk Haritası***	3. Sınıf Rehberlik Hizmetleri Planı Hazırlama Tablosu (Okul)	S.C.3.a Okul Öncesi Rehberlik Programı Kazanım Kontrol Listesi Okul Sonuç Çizelgesi**	S.D.3.a Rehberlik Servisi Öğrenci Çağrı Fani
B.S.K. Kimlik Testleri	B.K.A.3.a Okul Öncesi Rehberlik Programı İzleme Analizi Formu	B.G.G.3.e Kızılder Hız**		S.V.4.e Sağlık Kuruluşuna Yürütme Formu	S.L.4.a Öğrenci Profili Değerleme Programı-Sınıf Risk Haritası***		S.C.4.a Okul Öncesi Rehberlik Programı Kazanım Kontrol Listesi Okul Sonuç Çizelgesi**	
B.S.T. Tutum Testleri	B.K.A.4.e Serbest Zaman Değerlendirme Anketi	B.G.G.4.e Anne-Baba Tutum Anketi		S.V.5.a Bireysel Gelişim Raporu	S.L.5.a RAM Okul Eğitim Süreli Ziyaret Formu		S.C.5.a Okul Öncesi Rehberlik Programı İzleme Analizi Sınıf Sonuç Çizelgesi**	
	B.K.A.5.e Anne-Baba Tutum Anketi	B.G.G.5.e Zaman Yönetimi Anketi			S.L.6.a RAM Rehberlik Servisi Ziyaret Formu		S.C.6.a Okul Öncesi Rehberlik Programı Kazanım Kontrol Listesi Sınıf Sonuç Çizelgesi**	
	B.K.A.6.e Zaman Yönetimi Anketi	B.K.A.7.e Sıddet Algısı Anketi			S.L.7.a		S.C.7.a RAM Okul Eğitim Süreli Ziyaret Formu	
	B.K.A.7.e Sıddet Algısı Anketi	B.K.A.8.e Sıddet Sıklığı Anketi			S.L.8.a		S.C.8.a RAM FİRİR Bölüm İzleme Kayıt Defteri	
	B.K.A.8.e Sıddet Sıklığı Anketi	B.K.A.9.e Sıddet Meşuresi Anketi			S.L.9.a Rehberlik Servisi İçin Özel Eğitim Öğrencisi Rapor Takip Formu		S.C.9.a Rehberlik Servisi Başvuru Kayıt Çizelgesi**	
	B.K.A.9.e Sıddet Meşuresi Anketi	B.K.A.10.e Sıddet Algısı Anketi (Veli)					S.C.10.a Sıddet İzleme Testi Çizelgesi	
	B.K.A.10.e Sıddet Algısı Anketi (Öğretmen)	B.K.A.11.e Sıddet Algısı Anketi (Veli)					S.C.11.e Yaşam Programı Sınıf Sonuç Çizelgesi**	
	B.K.A.11.e Sıddet Algısı Anketi (Veli)	B.K.A.12.e Sıddet Meşuresi Anketi (Öğretmen 4-6 sınıf)					S.C.12.e Devamatsız Nedenleri Anketi Sınıf Okul Sonuç Çizelgesi	
	B.K.A.12.e Sıddet Meşuresi Anketi (Öğretmen 4-6 sınıf)	B.K.A.13.e Sıddet Meşuresi Anketi (Öğretmen 7-12 Sınıf)					S.C.13.e Verimli Ders Çalışma Kontrol Listesi Sınıf Okul Sonuç Çizelgesi	
	B.K.A.13.e Sıddet Meşuresi Anketi (Öğretmen 7-12 Sınıf)	B.K.A.14.e Rehberlik İzleme Değerleme Anketi (RİDA) (İlkokul-Öğretmen Formu)	B.G.D. Derecelendirme Ölçekleri				S.C.14.a RİDA Okul Sonuç Çizelgesi	
	B.K.A.14.e Rehberlik İzleme Değerleme Anketi (RİDA) (İlkokul-Öğretmen Formu)	B.K.A.15.a RİBA (Okulokul-Öğretmen Formu)					S.C.15.a RİBA Bölge Sonuç Çizelgesi	
	B.K.A.15.a Rehberlik İzleme Değerleme Anketi (RİDA) (İlkokul-Öğretmen Formu)	B.K.A.16.a RİBA (İlkokul-Öğretmen Formu)					S.C.16.e Sıddet Algısı Anketi Sonuç Çizelgesi	
	B.K.A.16.a Rehberlik İzleme Değerleme Anketi (RİDA) (İlkokul-Öğretmen Formu)	B.K.A.17.a RİBA (İlkokul-Öğretmen Formu)					S.C.17.e Sıddet Sıklığı Anketi Sonuç Çizelgesi	
	B.K.A.17.a Rehberlik İzleme Değerleme Anketi (RİDA) (İlkokul-Öğretmen Formu)	B.K.A.18.a RİBA (Okulokul-Öğretmen Formu)					S.C.18.e Sıddet Meşuresi Anketi Sonuç Çizelgesi	
	B.K.A.18.a Rehberlik İzleme Değerleme Anketi (RİDA) (Okulokul-Öğretmen Formu)	B.K.A.19.a RİBA (Okulokul-Öğretmen Formu)						
	B.K.A.19.a Rehberlik İzleme Değerleme Anketi (RİDA) (Okulokul-Öğretmen Formu)	B.K.A.20.a RİBA (Okulokul-Öğretmen Formu)						
	B.K.A.20.a Rehberlik İzleme Değerleme Anketi (RİDA) (Okulokul-Öğretmen Formu)	B.K.A.21.a RİBA (Okulokul-Öğretmen Formu)						
	B.K.A.21.a Rehberlik İzleme Değerleme Anketi (RİDA) (Okulokul-Öğretmen Formu)	B.K.A.22.a RİBA (Okulokul-Öğretmen Formu)						
	B.K.A.22.a Rehberlik İzleme Değerleme Anketi (RİDA) (Okulokul-Öğretmen Formu)	B.K.A.23.a RİBA (Okulokul-Öğretmen Formu)						
	B.K.A.23.a Rehberlik İzleme Değerleme Anketi (RİDA) (Okulokul-Öğretmen Formu)	B.K.A.24.a RİBA (Okulokul-Öğretmen Formu)						
	B.K.A.24.a Rehberlik İzleme Değerleme Anketi (RİDA) (Okulokul-Öğretmen Formu)	B.K.A.25.a RİBA (Okulokul-Öğretmen Formu)						
	B.K.A.25.a Rehberlik İzleme Değerleme Anketi (RİDA) (Okulokul-Öğretmen Formu)							
	B.K.1.e Gözetim							
	B.K.G.1.e Adli Bilgi Formu							
	B.K.G.2.a Daviye Kararı İçin Öğrenci Gözetim Formu**							
	B.K.G.3.e Kendini Tanıtım Formu							
	B.K.G.4.e Öğrenci Bilgi Formu							
	B.K.G.5.e Öğrenci Gözetim Formu**							
	B.K.G.6.e Öğrenci Gözetim Çizelgesi Formu**							
	B.K.G.7.e Öğrenci-Öğretmen Formu**							

ACIKLAMALAR

Form isimleri yanında yer alan, harf ve rakamlardan oluşan ifade formun sahip olduğu kodu göstermektedir. Kodlardaki harf olarak yazılan ilk sembol formun yer aldığı ana gruba, harf olarak verilmiş ikinci ve varsa üçüncü sembol kullanım türüne göre ait olduğu gruba, sayı olarak verilmiş kısım grup içerisindeki liste sırasını, küçük harf olarak verilmiş kısım ise formun kullanılacağı kurum/kurumları göstermektedir.

Örneğin; B.K.G.4.e Öğrenci Bilgi Formu